

IRLANDA, EL MODEL NEOLIBERAL DE CIU (I DEL PP)

Vicenç Navarro

22 de novembre de 2010

Tal com ha mostrat Jordi García Soler a les pàgines d'El Plural (CiU i "su modelo económico irlandés". 18.11.10) Irlanda ha estat durant aquests darrers anys el model sobre el qual s'han inspirat les polítiques econòmiques i socials de CiU, una coalició d'un partit liberal (en realitat neoliberal), CDC, i un partit democratacristià, Unió Democràtica. Artur Mas, el president de CiU i candidat d'aquesta coalició a la Presidència de la Generalitat, va escriure que Irlanda és un país petit, que "va per la via de la qualitat i de l'excel·lència, més que Catalunya". David Madí, un altre dirigent de CiU, considerat com un dels ideòlegs de CDC, també va escriure que "Catalunya havia d'obsevar el miracle econòmic irlandès amb molta atenció, perquè ensenya el camí de com un país pot trobar, en l'adaptació a la globalització, no només la seva supervivència, sinó fins i tot un grau de prosperitat i modernitat sorprenents ". I recentment Duran i Lleida es va referir a Irlanda com el punt de referència per al desenvolupament de Catalunya (totes aquestes cites provenen de l'article de Jordi García-Soler). Aquestes lloances responen, entre altres factors, al molt que té en comú CiU amb la coalició neoliberal-cristianodemòcrata que ha governat Irlanda per molts anys. I per

accentuar encara més les similituds entre la coalició conservadora neoliberal irlandesa i la catalana, ambdues coalicions es caracteritzen per un nacionalisme conservador catòlic, darrere del qual hi ha un poderós entramat de poders financers i econòmics que el promouen.

És interessant observar que mentre que el fundador de CiU, Jordi Pujol, havia arribat a considerar a Suècia (el prototip socialdemòcrata) com a punt de referència per a CiU (encara que poques de les polítiques dutes a terme pel seu govern podrien haver-se definit com socialdemòcrates), el seu successor i màxim dirigent de CDC, així com Duran i Lleida, el màxim dirigent d'Unió Democràtica, hagin fet ambdós referència a Irlanda com el model de desenvolupament de l'economia catalana (i pel que fa a membres de les Corts Espanyoles, també de la economia espanyola).

Joan B. Culla, l'intel·lectual més visible mediàticament del pujolisme, criticava (en la seva columna del darrer dotze de novembre, a El País de Catalunya), als socialistes catalans per haver assenyalat els grans canvis que CiU havia experimentat durant els anys de la seva existència, mostrant que Artur Mas, el candidat de CiU a la presidència de la Generalitat de Catalunya, era molt diferent de Pujol, president de la Generalitat durant vint-i-tres anys. Culla nega aquesta diferència, celebrant la coherència i continuïtat de CiU en els seus grans postulats, tot i que -segons ell- han variat en la seva expressió al llarg del temps. Segons sembla, Joan B. Culla no segueix la literatura econòmica o no coneix la diferència entre Suècia

i Irlanda. Però la variació en la narrativa ha estat substancial, encara que l'etapa socialdemòcrata de CiU (si és que alguna vegada existís) va ser molt breu. Però com és característic de Joan B. Culla, a més d'embolicar les seves tesis amb gran quantitat de sarcasmes, se centra predominantment en les relacions Catalunya-Espanya, concloent -com independentista que és- que res no és possible de fer ja dins d'Espanya. Presenta la seva postura favorable a la independència de Catalunya, com l'única via possible, sense preguntar-se què faria el govern CiU a una Catalunya independent, ja que el que agafés a Suècia o Irlanda com a models per a Catalunya té una enorme rellevància pel benestar i qualitat de vida de la població a Catalunya.

La coalició conservadora-neoliberal que governa Irlanda

Irlanda ha estat governada durant molts anys per una coalició d'un partit liberal i un partit conservador demòcrata-cristià i, també com CiU, de clara ideologia nacionalista catòlica. El profund conservadorisme i la gran influència de l'Església a Irlanda expliquen que fins al 1995 el divorci no fos legal en aquell país. I encara avui continua sent il·legal (excepte en cas de malaltia física i biològica, encara que no mental, de la mare). Hi ha una intolerància religiosa cap a altres religions i cap a grups laics que, comprensiblement, aquests defineixen com asfixiant.

La seva ideologia liberal (en realitat neoliberal) explica que des de 1997, el govern irlandès hagi aplicat polítiques públiques de clar tall neoliberal. En realitat, el Fons Monetari Internacional i el Banc Central Europeu (els guardians de l'ortodòxia neoliberal), havien presentat durant tots aquests anys a Irlanda com un model a seguir. Irlanda era el deixeble avantatjat de l'escola neoliberal patrocinada per l'FMI i el BCE. Ha estat durant tots aquests anys el país amb menys impostos (els impostos sobre el capital -corporate taxes- són només un 12.5%, els més baixos de la UE, (el mitjana és 24%); la despesa pública (incloent la despesa pública social) és la més baixa de la UE-15 (la despesa pública social, que cobreix totes les transferències públiques, com les pensions, i els serveis públics de l'estat del benestar com sanitat, educació, serveis socials, i altres és el més baixa de la UE-15, un 18% del PIB, comparat amb el 28% de la mitjana dels països de la UE-15, i el 21% d'Espanya); la privatització dels serveis públics ha estat la més accentuada en el UE-15 (l'Església Catòlica, gestiona gran nombre de centres educatius, escoles i centres sanitaris, tots ells molt subsidiats per l'estat) i el mercat de treball és el més desregulat (és molt fàcil acomiadar un treballador); la banca és poderosíssima (rebut les ajudes més substancials de l'Estat, a la UE-15). Aquest era el model neoliberal promogut pel FMI i pel BCE (i també, encara que en menor mesura, per la Comissió Europea), i que CiU va considerar i continua considerant (fins fa molt poc) el seu model econòmic i social.

Resultat d'aquestes polítiques, les desigualtats socials són també de les més elevades de la UE-15, juntament amb Espanya, Grècia i Portugal. El seu Coeficient de Gini, que mesura les desigualtats de renda d'un país, mostra que aquestes desigualtats són molt accentuades. El Gini d'Irlanda és fins i tot pitjor que el de Catalunya i el d'Espanya (que també es caracteritzen per unes grans desigualtats, una baixa despesa pública, una política fiscal molt regressiva i una despesa pública social baixa, i això, fins i tot, després de la gran millora durant el període de govern tripartit 2003-2010). Tots aquests indicadors reflecteixen l'enorme poder de classe i grups dominants, centrats en un entramat de bancs i grans empreses que dominen, juntament amb l'Església, la cultura política i mediàtica d'Irlanda. Segons Paula Clancy, directora del conegut centre d'estudis Action on Social Change (TASC) d'Irlanda, trenta-nou individus controlen la vida econòmica i financera del país a través de múltiples nomenaments en diversos comitès de direcció de les quaranta companyies més importants, que representen $\frac{3}{4}$ parts de les grans empreses del país. El centre d'aquest grup de poder és la banca que, juntament amb les immobiliàries i la construcció, ha constituït un complex, que ha estat el centre de desenvolupament econòmic d'Irlanda (tal com també ha passat a Espanya). Aquest complex, juntament amb les empreses estrangeres que s'han desplaçat a Irlanda atretes pels baixos impostos, baixos salaris i baixa despesa pública, han estat les bases del "miracle de creixement econòmic i

creació d'ocupació" en aquell país. Com a Espanya, el creixement es basava, en gran part, en una gran activitat especulativa (les immobiliàries), baixos salaris i baixos impostos del capital, amb una enorme pobresa del seu estat del benestar.

Com a Espanya el creixement econòmic va ser molt elevat durant molts anys, el que explica que es convertís en el model que l'FMI i el BCE mostraven com a exemple de l'eficàcia de les polítiques que Irlanda havia seguit (disminució d'impostos, sobretot de les rendes del capital i rendes superiors, privatitzacions, moderació salarial, desregulació del capital financer, i altres mesures pertanyents a l'ideari). Aquestes polítiques eren les que havien produït el "miracle neoliberal". Partits conservadors-liberals (com CiU) van mostrar també la seva afecció a aquestes polítiques, referint-se a Irlanda com a mostra de la bondat del neoliberalisme.

La crisi actual i la seva resposta

Aquesta situació va parar en sec quan va arribar la crisi l'any 2007. Però fins i tot en aquell moment, Irlanda va ser l'alumne més obediènt de l'escola neoliberal. Va respondre a la crisi seguint els dictats del FMI i del BCE. Cap país va seguir aquestes instruccions amb més docilitat. Juan Torres ha resumit molt bé en el seu article "Irlanda como ejemplo" (sistema. 19.11.10) les mesures que aquell país va prendre per sortir de la crisi. Va reduir un 20% el sou dels empleats públics, va reduir un 10% les prestacions socials, va reduir

la despesa pública en sanitat i educació, va privatitzar encara més els serveis públics i va prendre altres mesures que el món financer i empresarial havien estat desitjant fer des de feia molt temps.

Aquestes mesures van ser acompanyades per mesures de suport públic als bancs (l'ajuda més massiva a la UE-15), intentant no només evitar les seves pèrdues, sinó també garantir els dipòsits. A causa del descens de les rendes de treball com a percentatge del PIB (que eren ja, abans de la crisi, les més baixes de la UE-15), hi va haver una gran baixada en la capacitat adquisitiva de la població creant un gran endeutament privat. D'altra banda, la baixada de fons de l'estat (resultat de les baixades d'impostos) va suposar un gran endeutament de l'estat. Sumant deute privat i deute públic, el deute total representa avui a Irlanda el 700% del PIB del país, una xifra astronòmica. La gran majoria d'aquest deute la posseeixen bancs britànics, 42.000 milions d'euros, els bancs alemanys 46.000 milions i els bancs francesos, 21.000 milions. La impossibilitat de que Irlanda pagui el deute privat i públic pot crear un problema gravíssim per al sistema financer europeu. D'aquí l'"ajuda" a Irlanda per part del BCE i del Fons d'Ajudes establert per la UE, que té com a objectiu assegurar que els bancs alemanys, francesos i altres rebin els diners prestats.

La barreja de disminució d'ingressos a l'estat (a causa del col·lapse econòmic i disminució d'impostos) i augment de les ajudes públiques de l'estat irlandès als bancs ha disparat el dèficit (32% del

PIB) i el deute públic, sense que aquelles mesures hagin aconseguit el seu objectiu d'estimular l'economia. En realitat, es va aconseguir el contrari. Aquestes mesures d'austeritat van crear una caiguda del seu PIB, ni més ni menys d'un 11%, havent-se col·lapsat la demanda interna i la inversió.

Davant d'aquesta situació li queden dues alternatives a Irlanda. O sortir de l'euro i recuperar-se a base de baixar el preu de la nova moneda o demanar ajuda al FMI i al BCE, la qual cosa augmentaria més les mesures d'austeritat que han portat a Irlanda al desastre. Ambdues institucions han recomanat retallades de la despesa pública, majors retallades d'ocupació pública i retalls del salari mínim. Aquesta és la situació del model neoliberal de CiU, resultat de l'aplicació de les polítiques d'austeritat que està proposant: baixada d'impostos, reducció de la despesa pública, reducció de l'ocupació pública, reducció (l'anomenen moderació) salarial, privatització dels serveis públics i altres mesures neoliberals.

Últimes reflexions

Resultat del desastre d'aquest model, un esperaria diverses respostes. Una és que la coalició conservadora neoliberal irlandesa, així com l'FMI i el BCE demanessin perdó al poble irlandès per haver-los imposat unes mesures que han perjudicat i continuaran perjudicant enormement a la població irlandesa. I que, aprenent del que ha passat, canviessin les seves propostes 180°, afavorint

l'expansió de la despesa pública com a manera de sortir de la crisi. Tal esperança és inútil perquè no canviaran. En el món dels dogmes, la fe mai es perd, encara que el cost humà sigui enorme.

L'altra resposta que un espera és que CiU admetés que les propostes inspirades per "el miracle irlandès", com ara reducció d'impostos, privatització dels serveis públics, reducció de l'ocupació pública, desregulació del mercat de treball (a Catalunya i Espanya, que tenen una de les despeses i ocupació pública més baixes de la UE-15, i també el menor percentatge d'impostos sobre el PIB) no són les més adequades per sortir de la crisi, canviant també 180° les seves propostes, proposant un augment de la despesa pública i de l'ocupació. CiU no ho farà perquè els interessos de classe que representa s'oposaran a aquest canvi.

I la tercera esperança que queda és que els majors mitjans d'informació i persuasió a Catalunya haguessin fet alguna observació, informant al públic que el model de CiU ja s'ha experimentat a Irlanda, convertint-se en el major desastre de la UE. Però això hauria estat esperar també massa d'aquests mitjans.